

Savinova V.M.

Educational and Scientific Institute of Law and Social Technologies
Chernihiv National Technological University

LEGAL NATURE OF CORPORATE RELATIONS

Summary

This article examines the legal nature of corporate relations. Special features that allow attributing these relations to the legal sphere of economic relations are specified. Introduction of respective additions to the economic legislation of Ukraine is grounded and proposed.

Keywords: legal relations, economic relations, corporate relations, corporate law.

УДК 342.9

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНСТИТУТУ ПРИВАТНИХ ВИКОНАВЦІВ В УКРАЇНІ

Сайко Л.Ю., Ляшенко В.В.
Сумський державний університет

Анотація. Сьогодні в Україні єдиним органом, який наділений правом здійснювати виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів, є Державна виконавча служба. Але низький відсоток виконання зазначених виконавчих документів призводить до дискредитації судової влади та органів державної влади і породжує у людей почуття безкарності, реально не відновлюються порушені законні права та інтереси громадян. По всьому світу відбувається реформація суспільства, змінюється влада та стратегії діяльності держав. Україна також стоїть на порозі змін – проходять кардинальні перетворення в соціально-економічній та політичній сферах. Серед основних напрямів подальшого розвитку нашої держави є реформування судової влади, в рамках якої, значна увага приділяється запровадженню інституту присяжних виконавців.

Ключові слова: виконавець, державний виконавець, приватний виконавець, інститут приватних виконавців, примусове виконання рішень.

Постановка проблеми. Безперечно, що запорукою ефективності забезпечення правопорядку в державі є своєчасне, повне та неупереджене виконання рішень судів та інших юрисдикційних органів. Але зараз у цій сфері склалася досить негативна ситуація: відсоток реального виконання судових рішень є незадовільним, заробітна платня державного виконавця є вкрай низькою. Для вирішення цієї проблеми Міністерство Юстиції розробляє концепцію щодо введення нового для України правового інституту приватних виконавців. Наразі проект даного закону готується на подання до Парламенту вже з середини 2015 року.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням, пов'язаними з запровадженням інституту приватних виконавців присвячено досить багато публікацій. Свій внесок у розвитку ідей з даної проблематики внесли такі науковці, як: Довбня К., Галабала М., Пушко С. та багато інших.

Мета статті – здійснити аналіз наявної нормативно-правової бази та останніх наукових публікацій, визначити проблеми та перспективи впровадження інституту приватних виконавців в Україні.

Методологічну основу дослідження складають загальновізані методи наукового пізнання, в першу чергу – формально-логічний, нормативний, порівняльно-правовий, системно-структурний, що слугували не тільки основним інструментом відбору фактичного матеріалу, але й були необхідною умовою досягнення поставленої в ній мети.

Виклад основного матеріалу. Інститут виконавчого провадження України має досить тривалий історичний розвиток, що бере свій початок ще з часів Київської Русі, та значну еволюцію законо-

давства про виконавче провадження, розпочинаючи з нормативного закріплення примусового виконання рішень і завершуючи сучасністю.

Виконання судових рішень було покладено на судових виконавців, але не існувало єдиного державного органу, основним завданням якого було б забезпечення виконання рішень судів, а також рішень інших органів, що згідно з законом підлягають виконанню [1].

З прийняттям Закону України «Про державну виконавчу службу» від 28 березня 1998 року розпочався новий етап розвитку виконавчого провадження, а саме – ліквідація інституту судових виконавців та створення державної виконавчої служби в системі органів Міністерства юстиції України. Однак цим не було створено достатніх умов для ефективної та успішної роботи державної виконавчої служби та зацікавленості з боку державних виконавців у реалізації покладених на них завдань.

В Україні за роки функціонування Державної виконавчої служби постійно відбувалися зміни в законодавчому регулюванні її діяльності. Нормативна база постійно вдосконалювалася, здійснювався кадровий відбір працівників, тобто завдання поставлені в системі реформування поступово реалізовувалися. Не зважаючи на це, щорічно не виконується приблизно 5-7 млн. судових рішень, що є нагальною проблемою.

Згідно з оприлюдненими Міністерством юстиції України даними, у 2013 році в органах ДВС знаходилося на виконанні понад 8 млн. виконавчих документів на загальну суму понад 440 млрд. грн. Середній відсоток виконання по виконавчим документам становить менше 25%.

Україна займає одне з перших місць за зверненнями до Європейського суду з прав людини у зв'язку з порушеннями прав людини на стадії виконання судових рішень [2].

До головних чинників, які впливають на вкрай негативну ситуацію з виконання судових рішень, можна віднести: перевантаженість державних виконавців; недостатній рівень матеріально – технічного забезпечення; корупційна складова, обумовлена, зокрема тим, що середня заробітна плата державного виконавця не перевищує 3 тисячі гривень [3].

Розраховувати на значне поліпшення ситуації щодо забезпечення виконання судових рішень, покладаючись виключно на систему державних органів, навряд чи доводиться, за існуючої на сьогодні політичної кризи та складної економічної ситуації. Але досвід іноземних держав показує, що є вихід з даної ситуації, і це запровадження недержавних форм виконання судових рішень.

В усіх країнах, де судові рішення виконуються приватними особами застосовуються приблизно однакові принципи: держава проводить конкурсні відбори, регулює компетенцію приватних виконавців, встановлює розміри оплати праці приватних виконавців, здійснює перевірки діяльності приватних виконавців. Приватний виконавець отримує повноваження від держави та діє від її імені. Приватний виконавець є вільним професіоналом, що здійснює незалежну професійну діяльність. Вони самостійно організують свою діяльність і несуть повну майнову відповідальність за результати своєї діяльності [4].

Сьогодні понад 60 країн світу запроваджують недержавні форми виконання судових рішень. Серед них – більшість країн Євросоюзу, низка країн СНД, зокрема у Франції, Італії, Бельгії, Нідерландах, Грузії, Казахстані, Люксембурзі, Словенії та інших. Французька система виконання актів судів та інших органів цивільної юрисдикції складалася ще у XIX столітті і суттєво відрізняється від інших систем. У Франції виконавче провадження реалізується не лише судовими виконавцями, а й генеральними прокурорами, прокурорами, командирами та офіцерами поліції. Одночасно з цим характерним є у правовому статусі судових виконавців елементів незалежної практикуючої особи та державного службовця. До кандидатів у виконавці пред'являють досить суворі вимоги. Звання примусового виконавця присвоюється наказом міністра юстиції Франції, яке видається після отримання висновку прокуратури конкретного територіального округу та Палати примусових виконавців департаменту. У якості посадової особи примусовий виконавець вручає повістки, виконує судові рішення від імені держави, вдаючись одночасно до державного примусу. Примусовий виконавець також має право складати проекти документів, протоколи, що мають значення доказів, надавати юридичні консультації та здійснювати інші правові дії.

У Нідерландах судові виконавці поєднують у своїх функціональних обов'язках риси державної та приватної особи. Вони мають право займатися приватною практикою з повернення боргів по взаємній згоді сторін, дачею правових консультацій, бути повіреними у суді і будують свою діяльність на основі затвердженого бізнес-плану. Наявність такого плану є обов'язковою вимогою. Такий план повинен містити положення про окупність витрат судових виконавців, зазначення потенційних клієнтів та ін.

На території Словенії виконання примусового провадження покладено на окружний суд. Судові пристави – особи, які безпосередньо провадять

примусові дії. Пристави призначаються Міністром юстиції у межах території своїх окружних судів. Служба судових приставів є державною службою, яку пристави несуть автономно. Так, пристави особисто відповідають за будь-яку завдану шкоду під час здійснення своїх повноважень та страхового випадку через свої дії або бездіяльність під час виконання постанов суду. У випадку досить значних порушень пристави можуть бути усунені від своїх обов'язків міністром юстиції [5].

Взагалі, питання щодо запровадження інституту приватних виконавців в нашій державі обговорюються ще з середини 2014 року. Зокрема, було розроблено проект Закону «Про приватних виконавців».

Згідно з зазначеним проектом, присяжний виконавець – спеціально уповноважена від імені держави особа, на яку покладається виконання рішень судів та інших органів, визначених Законом про виконавче провадження. Присяжним виконавцем може бути громадянин України, який має вищу юридичну освіту і стаж роботи у сфері права не менш як три роки, володіє державною мовою, склав кваліфікаційний іспит, одержав дозвіл на зайняття діяльністю з виконання рішень, а також склав присягу приватного виконавця.

Відповідно до законопроекту приватним виконавцям будуть надані права на здійснення виконання рішень на підставі виданих судом виконавчих документів. До приватного виконавця будуть застосовуватись положення законодавства про виконавче провадження в частині повноважень, прав та обов'язків державного виконавця [6].

Приватному виконавцю заборонено займатися підприємницькою або адвокатською діяльністю, перебувати на державній службі або на службі в органі місцевого самоврядування, входити самостійно або через підставну особу до складу виконавчого органу чи наглядової ради або перебувати у штаті підприємницького товариства, виконувати іншу оплачувану роботу, крім викладацької, наукової і творчої у вільний від основної роботи час.

Постає питання: яка ж все таки відмінність приватного виконавця від державного виконавця? Основними відмінностями є: По-перше, на відміну від державних виконавців, фінансування й матеріальне забезпечення яких здійснюється як за рахунок коштів Державного бюджету України, так і за рахунок боржника, фінансування й матеріальне забезпечення приватних виконавців здійснюється виключно за рахунок коштів боржника. Тому приватний виконавець є матеріально зацікавленою особою, а, отже, зростає ефективність виконання ним рішень судів й інших юрисдикційних органів. По-друге, приватний виконавець обмежений в деяких діях та не вправі накладати штрафи та інші стягнення на боржника, інших фізичних чи юридичних осіб та посадових осіб. По-третє, присяжні виконавці зацікавлені у швидкому виконанні рішення суду, оскільки від цього залежатиме їхня винагорода [3].

Запровадження інституту приватних виконавців є досить позитивним кроком, оскільки значною мірою дозволить розвантажити органи державної виконавчої служби, оптимізувати процес виконання судових рішень і вирішити проблему корупції в цій сфері. Крім того, наявність в нашій державі двох органів, які наділені правом здійснювати примусове виконання судових рішень, створило б між ними конкуренцію, що значною мірою могло б покращити якість виконання судових рішень.

Загалом, порядок набуття статусу приватного виконавця чимось схожий на оформлення права на

нотаріальну діяльність. Діятимуть приватні виконавці виключно в рамках закону «Про виконавче провадження». Для приватних виконавців чітко буде прописана і відповідальність за ті чи інші дії, включаючи кримінальну, оскільки багато хто побоюється, що в нову професію подадуться колишні колектори, а сама процедура буде схожа на рейдерство чи рекет. Під час запровадження приватного нотаріату, який діє з 1993 року, також були побоювання, що приватні нотаріуси, на відміну від державних, будуть порушувати закон або таємницю вчинення нотаріальних дій. Ці побоювання не справдилися [7].

Що стосується винагороди приватного виконавця, то вона складається з основної та додаткової. Основна винагорода встановлюється у сумах, які стягуються з боржника за вчинення виконавчих дій, в розмірі, визначеному Кабінетом Міністрів України. Основна винагорода приватного виконавця стягується з боржника разом із сумою, що підлягає стягненню за виконавчим документом. Якщо суму, що підлягає стягненню за виконавчим документом, стягнуто частково, сума основної винагороди приватного виконавця, визначена у відсотковому відношенні до суми стягнення, стягується пропорційно фактично стягнутій сумі [6].

Позитивним моментом в створенні служби присяжних виконавців є те, що стягувачам надається можливість самостійно обирати хто здійснюватиме виконання рішення суду чи іншого уповноваженого органу. Також, запровадження інституту присяжних виконавців позитивно означається на стані бюджетного фінансування примусового виконання судових рішень, оскільки його прийняття: не потребує додаткових бюджетних витрат; призведе до скорочення видатків Державного бюджету на утримання органів державної виконавчої служби у

зв'язку зі скороченням штату чисельності державних виконавців; призведе до збільшення бюджетних надходжень за рахунок сплати податків присяжними виконавцями. Державний виконавець за рік в середньому стягує до державного бюджету України 17,6 тис. грн. виконавчого збору. При цьому, держава за цей же період на заробітну плату державного виконавця витрачає 34 588,8 грн. Сьогодні фінансування витрат, пов'язаних з виконанням рішень, здійснюється за рахунок Державного бюджету, а у випадку передачі повноважень з виконання рішень приватним особам вони здійснюватимуть виконання за власні кошти та кошти сторін виконавчого провадження [8].

З огляду на вищевказане, перевагами запровадження в Україні інституту присяжних виконавців є:

- покращення якості надання населенню послуг із примусового виконання рішень;
- виведення процедури примусового виконання рішень на якісно новий рівень;
- суттєве зменшення бюджетних витрат;
- збільшення надходження до бюджету за рахунок сплати податків присяжним виконавцям;
- зменшення корупційної складової у системі виконання.

Таким чином, запровадження інституту приватних виконавців – питання часу. Завдяки йому значно можуть скоротитися державні витрати на утримання виконавчої системи, з'являться нові робочі міста у приватному секторі та що саме головне – зменшиться корупційна складова.

Зміни в роботі Державної виконавчої служби є нагально необхідними з огляду на прагнення нашого народу побудувати про європейську державу, в якій існуватиме довіра народу до відповідних органів та діятиме чітко налагоджена система примусового виконання рішень.

Список літератури:

1. Виконавче провадження. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrreferat.com/index.php?referat=59705&pg=7>
2. Концепція запровадження інституту приватних виконавців в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://blog.liga.net/user/bmalyshev/article/15018.aspx>
3. Приватні судові виконавці в Україні: примарні ілюзії чи реальні перспективи. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://legalweekly.com.ua/index.php?id=16061&show=news&newsid=1211>
4. Приватні виконавці в Україні та світі. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://vk.com/wall-27846618_93633?offset=last&f=replies
5. Приватна система примусового виконання з досвіду Європейських країн. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.informjust.ua/text/744>
6. Проект Закону України «Про приватних виконавців» від 22.09.2009 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.commerciallaw.com.ua/uk/proekt-zakonu-ukrajiny-qpro-pryvatnyh-vykonavcivq>
7. Приватні виконавці судових рішень можуть з'явитись вже влітку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rivnepravo.com.ua/news/vsi-publikatsii/1899-pryvadni-vykonavtsi-sudovykh-rishen-mozhut-z-ivaytystvzhe-vlitku.html>
8. Проблеми реформування інституту державних виконавців. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/24377/1/29.pdf>

Сайко Л.Ю., Ляшенко В.В.

Сумской государственной университет

ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ ВВЕДЕНИЯ ИНСТИТУТА ЧАСТНЫХ ИСПОЛНИТЕЛЕЙ В УКРАИНЕ

Аннотация

Сегодня в Украине единственным органом, который наделен правом осуществлять выполнение решений судов и других юрисдикционных органов, является Государственная исполнительная служба. Но низкий процент выполнения отмеченных исполнительных документов приводит к дискредитации судебной власти и органов государственной власти и порождает у людей чувство безнаказанности, реально не возобновляются нарушенные законные права и интересы граждан. По всему миру происходит реформация общества, изменяется власть и стратегии

деятельности государств. Украина также стоит на пороге изменений - проходят кардинальные превращения в социально-экономической и политической сферах. Среди основных направлений дальнейшего развития нашего государства есть реформирование судебной власти, в рамках которой, значительное внимание уделяется вводу института частных исполнителей.

Ключевые слова: исполнитель, государственный исполнитель, частный исполнитель, институт частных исполнителей, принудительное выполнение решений.

Saiko L.Yu., Lyashenko V.V
Sumy State University

LEGAL ASPECTS OF INTRODUCTION OF THE PRIVATE EXECUTIVES INSTITUTE IN UKRAINE

Summary

Today, the only body authorised to carry out implementation of decisions of courts and other jurisdiction authority in Ukraine is the State Executive Service. However, the low percent of implementation of the marked executive documents results in the discredit of the judicial and public authorities and generates sense of impunity for people. The violated legal rights and interests of citizens are not really recommenced. All over the world there takes place reformation of society, power and strategies of activity of the states change. Ukraine stands on the threshold of changes: in socio-economic and political spheres there take place cardinal changes. Among basic directions of further development of our state there is reformation of judiciary. Within its framework, considerable attention is paid to the introduction of institute of private executives.

Keywords: executive, state executive, private executive, institute of private executive, force implementation of decisions.

УДК 347.68

СПАДКОВИЙ ДОГОВІР В СИСТЕМІ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИХ ДОГОВОРІВ

Скопиченко О.В.

Інститут післядипломної освіти
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Аналізуються підходи до визначення юридичної характеристики спадкового договору. Розглянуті основні ознаки договору, які визначають його місце в системі цивільно-правових договорів. Обґрунтовано ознаки спадкового договору як одностороннього, консенсуального, оплатного або безоплатного, довготривалого, алеаторного договору.

Ключові слова: цивільно-правовий договір, система цивільно-правових договорів, юридична характеристика договору, спадковий договір, відчужувач, набувач.

Постановка проблеми. Договір є однією з найпоширеніших підстав виникнення зобов'язань. Як різновид юридичних фактів він належить до числа правомірних дій, що вчиняються з волі його учасників і спрямовуються на виникнення, зміну чи припинення цивільних прав або обов'язків. У сукупності цивільно-правові договори утворюють єдину систему нормативних приписів можливої поведінки суб'єктів. Система цивільно-правових договорів як єдина система зі складними взаємозв'язками її елементів характерна як внутрішньою єдністю, так і диференціацією договірних відносин, що зумовлена особливостями конкретних майнових відносин, опосередкованих договорами [4, с. 639].

Стан дослідження. Проблемам систематизації цивільно-правових договорів та спадковому договору зокрема, присвятили свої праці відомі дослідники С. Бичкова, М. Брагінський, В. Вітрянський, В. Васильченко, О. Дзера, О. Захарова, Ю. Заїка, Є. Рябоконь, Н. Кузнєцова Ю. Романець, С. Фурса та ін., однак вони не втратили актуальності.

Актуальні проблеми дослідження зумовлені тим, що навколо нового інституту існує чимало дискусійних питань, оскільки спадковий договір належить

до числа новел цивільного законодавства України, природно, виникли певні труднощі при з'ясуванні його сутності, значення, правової природи та місця у системі договорів цивільного права в Україні. Актуальність теми підвищується у зв'язку з тим, що на практиці виникає чимало питань, пов'язаних з укладенням спадкового договору, його змістом та виконанням, які досі потребують теоретичного та законодавчого уточнення.

Метою даної статті є з'ясування поняття, сутності та значення інституту спадкового договору в системі цивільно – правових договорів, особливостей визначення предмета та суб'єктного складу спадкового договору, його місце в системі цивільного права України, визначити ознаки та істотні умови цього договору, виявити особливості, пов'язані з виконанням даного договору, права та обов'язки сторін договору.

Виклад основного матеріалу. Спадковий договір отримав своє визнання з часів рецепції римського права у європейські правові системи. Римське право не допускало Спадкового договору у спадщині, воно оголошувало недійсними будь-які договори, які обмежували волю заповідача, і навіть договори про відмову від спадщини, що повинна була відкритися.